

БНХАУ-ЫН ЯДУУРЛЫГ БУУРУУЛСАН СТРАТЕГИ, ҮР ДҮН

*Б.Нарантунгалаг**

***Abstract:** The fight against poverty in the People's Republic of China, initiated by the Eighteenth Congress of the Chinese Communist Party in 2012, has achieved distinctive results and China declared to the world that it has fully achieved its goal of eradicating poverty by the end of 2020. Thus, for the first time in its thousands of years of history, China has eradicated poverty, vanished the backwardness of poverty-suffered regions, and promoted overall rural development. The fight against poverty has also brought some major evolution and comprehensive changes in rural China.*

***Key words:** Chinese poverty reduction policy, Population, Economic Structure*

БНХАУ-ын ядуурлыг бууруулах тал дээр хүрсэн үр дүн

БНХАУ-ын засгийн газрын 2012 оноос хойшхи шаргуу хичээл зүтгэлийн үр дүнд хятадын ядуу иргэдийн амьдралын түвшин мэдэгдэхүйц дээшилж, ядуу бүс нутгийн хоцрогдмол байдал өөрчлөгдөж, ядуу иргэдийн боловсрол, эрүүл мэнд, орон сууц, ундны усны нөхцөл сайжирчээ. Тухайлбал БНХАУ нь 832 ядуу хошуу, 128 мянган ядуу тосгоны 98.99 сая хөдөөгийн иргэдийг туйлын ядуурлаас гаргаж, Хятад улс ядуурлын эсрэг өргөн цар хүрээтэй тэмцэл хийж, ялалт байгуулсан гэдгээ зарлаж байна².

2021 оны 4 сарын 6-ны өдөр БНХАУ-ын Төрийн зөвлөлийн Хэвлэл мэдээллийн албанаас “Ядуурлыг бууруулах: Хятадын туршлага ба оруулсан хувь нэмэр” нэртэй цагаан номыг гаргажээ. Энэхүү номд дараахь статистик үзүүлэлтүүдийг багтаажээ. Үүнд:

- 2012-2020 оны хооронд ядуурлын шугамнаас доогуур орлоготой амьдарч байсан хөдөө орон нутгийн 98,99 сая хүн бүгд ядуурлаас ангижирсаныг бид график 1-ээс харж болно.

* МУИС, ШУС-ийн ЭЗТ, док. дэд проф

² <https://www.globaltimes.cn/page/202104/1220385.shtml>

График 1.

Эх үүсвэр: “Ядуурлыг бууруулах: Хятадын туршилага ба оруулсан хувь нэмэр” 2021.

Хятад улс бүх бүс нутагтаа ядуурлыг арилгажээ. Ядуу буурай 128,000 тосгон, ядуу 832 хот суурин бүгд ядуурлаас ангижирсан болохыг график 2 харуулж байна.

График 2.

Эх үүсвэр: “Ядуурлыг бууруулах: Хятадын туршилага ба оруулсан хувь нэмэр” 2021.

- Үндэстний цөөнхийн нутагт ядууралтай тэмцэхэд мэдэгдэхүйц ахиц дэвшил гаргасан. БНХАУ-ын хүн амын цөөнх болсон 28 угсаатны бүлэг бүгд ядуурлаас гарчээ. 2016 - 2020 оны хооронд Шинжаан-Уйгарын өөртөө

засах орон, Түвдийн өөртөө засах орон зэрэг Хятадын өөртөө засах 5 муж болон олон үндэстэн амьдардаг 3 мужид ядуу хүн амын тоо 15,6 саяар буурчээ.

- Туйлын ядуурлаас ангижирсан 100 орчим сая хүний 50 хувийг эмэгтэйчүүд эзэлж байна.
- Хятадын бүх хөдөө орон нутагт тогтвортой, өндөр чанартай цахилгаан хангамжийн үйлчилгээг хангаж, нийт 28.89 сая ядуу иргэд аюулгүй ундны усаар хангагдсан байна.
- Ядуу хүмүүсийн хувьд сайн чанарын боловсролын хүртээмж гайхалтай сайжирч, хөдөө орон нутагт санхүүгийн бэрхшээлээс болж сургууль завсардсан тохиолдол гараагүй байна. Заавал эзэмших есөн жилийн боловсролыг хөдөөгийн ядуу өрхийн бүх хүүхдүүд авах боломжтой болсон бөгөөд 2020 оны гүйцэтгэл 94.8% байна.
- Тосгон, тосгон, хошууны түвшинд гурван шатлалтай эрүүл мэндийн тогтолцоог сайжруулсан. Ядууралд нэрвэгдсэн бүх хүн ам үндсэн эмнэлгийн даатгал, хүнд өвчний даатгал, эмнэлгийн тусламж авах боломжтой болж, хүнд өвчтэй ядуу иргэдэд эмчилгээ хийлгэх, архаг өвчтэй ядуу иргэдэд эрүүл мэндийн үйлчилгээ үзүүлэх, хүнд өвчтэй иргэдэд баталгаатай эмнэлгийн үйлчилгээ үзүүлэх боломжтой болжээ. Ядуу иргэдийн эрүүл мэндийн үндсэн даатгал 99.9% -иас дээш байна. Бүх ядуу иргэдийн хувьд эмнэлгийн үйлчилгээ нь эрүүл мэндийн даатгалаар баталгаажсан байна. Эдгээр арга хэмжээний ачаар Хятад улс ядууралд нэрвэгдсэн иргэдийн эмчилгээнд хамрагдахад үүсдэг хүндрэлтэй, өндөр өртөгтэй асуудлыг шийдвэрлэжээ.
- Хөдөөгийн хуучирсан байшингуудыг шинэчлэх хөтөлбөр нь бүх ядуу хүмүүсийг аюулгүй орон сууцаар хангаж өгөхөд тусалжээ. Хөдөөгийн оршин суугчдыг цэвэр ундны усаар хангах хөтөлбөр нь 28.89 сая ядуу иргэдийн хангамжийн тоог, чанарын хувьд хангаж, хөдөөгийн 382 сая хүн амд үр өгөөжөө өгсөн; цоргоны усны хамрах хүрээ 2015 онд 70% байсан бол 2020 онд 83% болж өссөн.
- Мөн БНХАУ ядуу иргэдийн амьжиргааны түвшинг сайжруулах тал дээр томоохон ахиц гаргажээ. Хятадын засгийн газар ядууралд нэрвэгдсэн бүс нутгийн хөгжлийг дэмжихийн тулд ядуу иргэдийн боловсрол, эмнэлгийн үйлчилгээ, ахмад настны асрамж, нийгмийн халамжийн хүртээмжийг сайжруулах зорилго тавьж ажиллажээ.

Мөн 2020 -2021 онд “Ядуурлыг бууруулах үндэсний судалгаа”-г явуулсан нь хятад улсын ядуурлын эсрэг үйл ажиллагааны явцыг бүрэн тоймлон харуулсан бөгөөд зорилтот ядуурлыг бууруулахад ихээхэн ач холбогдолтой байжээ. Уг судалгааг хятадын төв ба баруун бүсийн 22 муж, мөн бусад засаг захиргааны нэгжүүдэд явуулсан бөгөөд ядуурлыг бууруулсан үр дүн үнэн эсэх, ялангуяа ядуу

хэмээн тогтоогдсон хошуу, тосгодын ерөнхий ахиц дэвшилийн талаарх мэдээллийг тусгажээ. Судалгаанд ядууралд нэрвэгдсэн хүн амын бүртгэл, “Хоёр итгэмжлэл ба гурван баталгаа”-ны явц, ядуурлыг бууруулах хөтөлбөрт хамрагдсан ядуу иргэдийн идэвх оролцоо, ядуу хошуу, тосгодод үзүүлэх төрийн үндсэн үйлчилгээний мэдээллийг багтаажээ. БНХАУ дараахь эерэг үр дүнд хүрсэн байна. Үүнд:

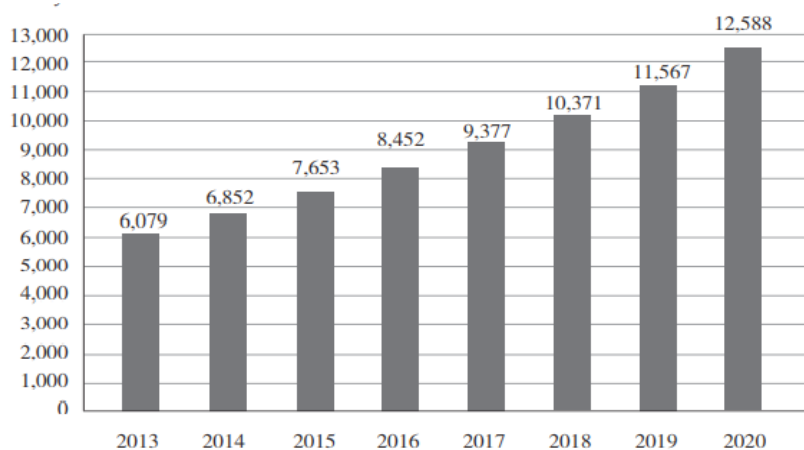
1. “Хоёр итгэмжлэл ба гурван баталгаа”-г хэрэгжүүлэв. Ядуурлыг бууруулах үндэсний судалгааны дагуу ядуу өрхүүд жилийн турш хоол хүнс, хувцас хунар, тэжээллэг хоол хүнсээр бүрэн хангагдах боломжтой болсон.

Ядуурлыг бууруулсанаар ядуу иргэдийн орлого, нийгмийн хангамж эрс сайжирчээ. Ядуу амьдралтай хөдөө орон нутгийн оршин суугчдын хоол хүнс, хувцас, суурь боловсрол, эрүүл мэндийн анхан шатны үйлчилгээ, аюулгүй орон сууцаар хангах баталгааг бий болгох үйл ажиллагааг хэрэгжүүлсэн. Боловсрол, эрүүл мэнд, орон сууц, ундны усны хангамж ихээхэн сайжирсан байна.

- Ядуу иргэдийн орлого хэрхэн нэмэгдсэн талаар бид график 3-аас харж болно. Хөдөөгийн ядуучуудын нэг хүнд ногдох орлого нь 2013 онд 6,079 юань байсан бол 2020 онд 12,588 юань болж, жилд дунджаар 11,6% -иар өссөн байна. Өсөлтийн хурд хөдөөгийн улсын дунджаас 2.3 пунктээр илүү байв. Тэдний цалингийн орлого, үйл ажиллагааны орлого нь халамжийн орлоготой пропорциональ байдлаар жил ирэх тусам өссөөр байгаа нь өөрсдийн хүчин чармайлтаар ядуурлаас ангижрах илүү хүчтэй чадвар сууж байгааг харуулж байна.

График 3.

Хөдөөгийн ядуу иргэдийн 1 хүнд оногдох орлого, юаниар, 2013-2020 он.

Эх үүсвэр: “Ядуурлыг бууруулах: Хятадын туршилага ба оруулсан хувь нэмэр” 2021.

Ядууралд нэрвэгдсэн орон нутаг хоцрогдлоос ангижирсан нь

Ядууралд нэрвэгдсэн орон нутгийн хувьд удаан хугацаанд төрийн үйлчилгээ

хангалтгүй, дэд бүтцийн болон нийгэм, эдийн засгийн хөгжил сул байх нь түгээмэл байдаг. Харин ядууралтай тэмцэх эцсийн шатанд хятад улс хөдөөгийн бүх ядуусыг туйлын ядуурлаас гаргаж чадсан бөгөөд ядуу бүс нутаг цоо шинэ дүр төрхтэй болж эдийн засаг, нийгмийн хөгжилд томоохон ахиц гарчээ.

Дэд бүтцийг сайжруулсан. Тээвэр, цахилгаан, ундны ус, харилцаа холбооны хүртээмжгүй байдал нь ядууралд нэрвэгдсэн бүс нутгийн хөгжилд саад болж байжээ. Иймд дэд бүтцийн бүтээн байгуулалт нь ядууралтай тэмцэх үндсэн элемент юм хэмээн үзэж, хөрөнгө оруулалтыг нэмэгдүүлсэний үндэс дээр ядуу бүсэд шинээр байгуулагдсан дэд бүтэц нь тэдний нийгэм, эдийн засгийн хөгжлийг нэмэгдүүлсэн.

Хөдөө орон нутагт авто зам барих, менежмент хийх, арчлах, ашиглах байдал бүгд сайжирсан байна. Тээврийн сүлжээ нь одоо бүх тосгоныг бусад орон нутагтай болон гадаад ертөнцтэй холбож, мөн иргэдэд автобусны үйлчилгээнд аюулгүй, хялбар нэвтрэх боломжийг олгосон. 2020 оны эцэс гэхэд ядуу орон нутгууд 1.1 сая км хурдны зам, 35.000 км шинэ төмөр замтай болсон байна. Ядуу бүсийн ус хангамжийн дэд бүтцийг сайжруулсан байна. 2016 оноос хойш усалгаатай талбай 5.35 сая гаруй га талбайгаар нэмэгдэж, усан хангамжийн хүчин чадал 18.1 тэрбум куб метрээр нэмэгджээ. Усны дэд бүтцийг сайжруулах нь ядууралд нэрвэгдсэн газар нутгийг хөгжүүлэхэд хүчтэй дэмжлэг үзүүлсэн.

Цахилгаан шугам сүлжээ барих төслүүд, тухайлбал, цахилгаангүй газруудыг цахилгаан эрчим хүчээр хангах, хөдөө орон нутгийн цахилгаан шугам сүлжээг шинэчлэх, цахилгаан дамжуулах суваг барих зэрэг төслүүдийн хүрээнд ядуу бүс нутагт цахилгаан эрчим хүчний хангамж сайжирсан. Алслагдсан бүс нутгууд эрчим хүчний сүлжээнд холбогдсон бөгөөд бараг бүх хөдөө орон нутагт эрчим хүчний нийлүүлэлтийг тогтмол хангаж байна. Ядууралд нэрвэгдсэн газруудад харилцаа холбооны дэд бүтцийг өргөтгөсөн байна. Одоо ядуу тосгодын 98 гаруй хувь нь оптик шилэн холбоо (OFC) болон 4G технологийг ашиглах боломжтой болсон. Алсын зайн боловсролыг ядуу бүсийн олон сургуулиудад авах боломжтой болж, мөн цахим худалдаа нь бүх ядуу орон нутгийг хамарсан байна. Энэ бүхэн нь ядууралд нэрвэгдсэн орон нутагт урьд өмнө байгаагүй мэдээллийн технологийн хөгжлийг авч ирсэн. Энэхүү дэд бүтцийн цогц сайжруулалт нь ядуу бүс нутаг ба гадаад ертөнцийн хооронд боловсон хүчин, ложистик, мэдлэг, мэдээллийн урсгалыг хялбар болгож, ядуу бүс нутаг дахь олон түүхэн асуудлыг шийдвэрлэж, тэдний нийгэм, эдийн засгийн хөгжилд баттай дэмжлэг үзүүлжээ.

Төрийн анхан шатны үйлчилгээ сайжирсан. Хятад улс ядуусыг хангалттай хоол хүнс, хувцас, аюулгүй орон сууцаар хангахаас гадна боловсрол, эрүүл мэнд, соёл, нийгмийн баталгааг хамарсан төрийн үндсэн үйлчилгээг сайжруулах ажлыг эрчимжүүлжээ.

БНХАУ-ын засгийн газар 2013 оноос хойш ядуу бүсэд заавал боловсрол олгох ажлыг бэхжүүлэх зорилгоор 108,000 сургуулийг шинэчлэн засварлаж, сургуулийн

насны хөдөөгийн бүх хүүхдийг өөрсдийн тосгонд цэцэрлэг, бага боловсрол эзэмших нөхцлийг бүрдүүлжээ. Ядуу орон нутагт нийтийн соёлын үйлчилгээ сайжирсан. 2020 оны эцэс гэхэд Хятадын төв болон баруун хэсэгт орших 22 мужийн тосгодын 99.48 хувь нь өөрсдийн соёлын төвүүдийг барьж дуусчээ. Хөдөө орон нутагт соёл авчрах аян нь хөдөөгийн ядуучуудын соёлын амьдралыг дээшлүүлжээ.

Ядуу бүс нутагт эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээнд мэдэгдэхүйц ахиц гарсан. Энэхүү хөтөлбөр нь тосгоны болон суурин газрын түвшинд эмнэлгийн ажилчид, байгууллагуудын хомсдолыг арилгасан байна. Тодорхой ядуу мужийн 98 хувь нь одоо дор хаяж нэг, хоёрдугаар зэрэглэлийн эмнэлэгтэй болжээ. Ядуу бүс нутгийн мужийн түвшний эмнэлгүүд нь ерөнхий мужийн төв эмнэлгүүдийн хийж чадах өвчний 90 хувийг эмчлэх боломжтой болжээ. Одоо ядуу хүмүүс нийтлэг өвчин, архаг өвчнийг цаг алдалгүй ойролцоох эмнэлгийн байгууллагуудад эмчлүүлж, мөн илүү олон төрлийн өвчнийг мужийн түвшний эмнэлгүүдэд үр дүнтэй эмчлүүлэх боломжтой болжээ. Нийгмийн хамгааллын иж бүрэн систем одоо ядуу бүс нутагт хэрэгжиж байна. Хөдөө орон нутгийн амьжиргааны тэтгэмж эсвэл ядуурлыг арилгах сангийн үйл ажиллагаанд 19.36 сая орчим ядуу иргэд хамрагдсан байна.

Ядууралд нэрвэгдсэн бүс нутагт эдийн засгийн бүтэц нь мэдэгдэхүйц сайжирсан байна. Ядуурлын эсрэг тэмцэл нь ядуу бүс нутгийн боломжуудыг чөлөөлж, эдийн засгийн хөгжилд нь томоохон хувь нэмэр оруулжээ. Орон нутгийн давуу талыг ашигладаг бизнесүүд хөгжиж байгаа бөгөөд үүнд цахим худалдаа, аялал жуулчлал зэрэг шинэ хэлбэрүүд оржээ. Ядуу бүс нутгийн эдийн засаг төрөлжиж, зах зээлийн нийлүүлэлт нэмэгдсэн. Ядуу бүс нутагт ДНБ-ийн хурдтай өсөлт хангагдаж байна. Орлогын тогтмол өсөлт нь амьдралын чанар, соёлын үйл ажиллагааны эрэлт хэрэгцээг бий болгожээ. Энэ нь хөдөө орон нутагт хэрэглээний өсөлтийг өдөөж, хятадын дотоодын эдийн засагт дэмжлэг үзүүлж байна.

Соёлын өвийг хамгаалалтад авсан. Хятад улс соёлын олон янз байдлыг хадгалахын тулд ядуу бүс нутгийн ардын уламжлалт соёл, угсаатны соёлыг хамгаалах, сурталчлах ажлыг эрчимжүүлсэн. Үндэстний цөөнх оршин суудаг газар нутаг, хил орчмын газар нутаг, ядууралд нэрвэгдсэн газруудад нарийн хийцтэй гар урлалыг хамгаалах, хөгжүүлэх зорилгоор уламжлалт гар урлалыг сэргээх төлөвлөгөөг хэрэгжүүлсэн. Энэ нь ядуу бүс нутгийн үндэстний соёл, соёлын биет бус өв зэрэг орон нутгийн шинж чанартай соёлын өв, нөөцийг хөгжүүлэхэд дэмжлэг үзүүлсэн. Орон нутгийн засаг захиргаа эдгээр соёлын өв, нөөцийг хадгалж, сурталчлах, туслах ажилтнуудыг бэлтгэх замаар аялал жуулчлалыг хөгжүүлжээ. Хятад улс ядуу тосгоны архив, кино, телевизийн нэвтрүүлэг, ядуурлыг бууруулах сэдэвт уран зохиолын бүтээл зэрэг ядуурлыг бууруулах энгийн хүмүүсийн туршлагыг тэмдэглэн үлдээхэд анхаарч байна. Ядуу орон нутаг дахь соёлын өвийг хамгаалах, сурталчлах замаар ядуу хүмүүс соёлын үндэс сууриа хадгалж, мөн нэмэлт орлого олох боломжтой болжээ.

Хүрээлэн буй орчин сайжирсан. Хятад улс ядууралтай тэмцэх замаар ядуу иргэдийн орлогыг нэмэгдүүлж, ядуу бүс нутгийн эко орчныг сайжруулж, өргөн

уудам хөдөө орон нутгийг оршин суугчид амьдрахад таатай орон зай болгожээ. Хятад улс хөгжилд суурилж ядуурлыг бууруулах ажлыг хөрс, ус, экологи орчноо хамгаалахтай уялдуулан хэрэгжүүлж байна. Ногоон эдийн засгийг хөгжүүлж, хөдөөгийн оршин суугчдын амьдрах орчныг сайжруулж, ядуу иргэдийг эдийн засгийн хэтийн төлөв сайтай газар руу нүүлгэн шилжүүлсэн. Үүний үр дүнд ядууралд нэрвэгдсэн бүс нутгийн эко орчинд гайхалтай ахиц дэвшил гарчээ. Тунгалаг ус, цэвэр байгаль нь тэдний үнэлж баршгүй хөрөнгө хэмээн үзэж байна.

Ядуурлаас ангижирсан хүмүүсийн сэтгэлгээний өөрчлөлт

БНХАУ-ын ”ядуурлын эсрэг тэмцэл” нь материаллаг болон онолын түвшинд гүн гүнзгий өөрчлөлтийг авч ирсэн. Энэ тэмцэлээр дамжуулан ядуу хүмүүсийн сэтгэлгээ баяжиж, “тэд илүү их итгэл”, “илүү идэвхтэй оюун ухаан, өндөр хүсэл эрмэлзэлтэй” болж, ядуу иргэд дотроосоо гадна тал руугаа бүрэн өөрчлөгдсөн байна. Ядууралд нэрвэгдсэн хүмүүс ядуурлын хүлээсээс ангижирч, хөгжил цэцэглэлтэнд хүрэх чин хүсэл эрмэлзэлтэй болсон. Хятадын засгийн газрын энэхүү ядуурлыг арилгах арга хэмжээ нь ядуу хүмүүсийн материаллаг хангамжийг дээшлүүлээд зогсоогүй илүү сайхан амьдрал эрэлхийлэх хүсэл эрмэлзлийг нь сэргээсэн юм. Ядуу хүмүүс шаргуу хөдөлмөр, бие даах чадвар, хэмнэлт, ажил эрхлэлтээр дамжуулан хөгжин цэцэглэх урам зориг авч, амжилтанд хүрэхийг эрмэлзэх болжээ.

Ядуурлыг бууруулах ажил нь ядуусыг нийтийн шийдвэр гаргахад оролцох шинэ платформыг бий болгосон байна. Тосгоны түвшинд ядуурлыг бууруулах төсөл хэрэгжүүлэх, санхүүжилт ашиглах талаар томоохон шийдвэр гаргахдаа тосгоныхон “4 + 2” системийг хэрэгжүүлжээ. “4 + 2” систем нь орон нутгийн намын байгууллагуудын удирдлага дор тосгоны асуудлаар ардчилсан бодлого боловсруулах үйл явцыг хэлнэ. “4” гэдэг нь дөрвөн алхамыг хэлнэ. Өөрөөр хэлбэл намын салбар төвөөс санал дэвшүүлж; тосгоны хороо, намын салбар зөвлөл хамтран хэлэлцүүлж; намын гишүүдээр хэлэлцүүлж; тогтоолыг тосгоны иргэдийн төлөөллөөс батлах ёстой. “2” гэдэг нь хоёр түвшний ил тод байдлыг илэрхийлдэг бөгөөд тогтоол, хэрэгжилтийн үр дүнг олон нийтэд мэдээлэх ёстой. Олон нийтийн асуудлыг хүн бүрээр хэлэлцүүлж, зохицуулахын тулд тосгоны зөвлөл, ядуурлаас ангижрах зөвлөлийн хяналтын механизмыг боловсронгуй болгосон. Эдгээр зохицуулалтын дагуу ядуучууд ядуурлын эсрэг тэмцэлд шийдвэр гаргах, хэрэгжүүлэх үйл явцад илүү их оролцсон. Тэд хамтын ажилд идэвхтэй оролцох, төрөлх хотоо хөгжүүлэх, бүтээн байгуулах илүү их хүсэл эрмэлзэлтэй, уялдаатай болжээ. Ядуурлын эсрэг тэмцэл нь ядууралд нэрвэгдсэн бүс нутгийг гадаад ертөнцтэй холбож өгсөн. Тээврийн дэд бүтцийг сайжруулснаар ядуу бүс нутаг болон гадаад ертөнцтэй холбогдож, ядуу хүмүүсийн соёлын амьдралыг баяжуулсан; интернетэд илүү сайн нэвтрэх боломжтой болж ядуучууд илүү их мэдлэгтэй, өргөн цар хүрээтэй, нээлттэй байдал, инноваци, технологи, дүрэм журам, зах зээлийн талаар илүү гүнзгий ойлголттой болжээ. Тэд илүү шинэ санаа

гаргаж, ядуурлыг бууруулах олон сувгийг нээх чадвартай болсон байна.

Ядуу бүс нутагт соёл, ёс зүйн байдал дээшилжээ. “Гэр бүлийн таван эрхэмсэг” хөтөлбөрийн хүрээнд тариалан эрхэлж буй гэр бүлүүд хуулиа дээдлэх, хичээнгүйлэн суралцах, гэр бүл төлөвлөлт, гэр бүлийн зохицол, өрхийн ажилсаг, хэмнэлттэй менежментийг дэмжих үйл ажиллагааг хэрэгжүүлжээ. Хуучирсан зуршил, зан заншлаа шинэчлэх зорилгоор нийгмийн ёс зүй, тосгоны дүрэм журам, тосгоны оршин суугчдын хооронд байгуулсан гэрээ, ёс суртахууны асуудлуудыг сурталчилж байна. Шилдэг өрх, гэр бүлийн уралдаан тэмцээн гэх мэт үйл ажиллагааг гэр бүлийн нандин уламжлалыг сурталчлах, үнэт зүйлийг түгээн дэлгэрүүлэх, нийгмийн ёс зүй, соёл иргэншлийг дээшлүүлэх зорилгоор зохион байгуулж байна. Энгийн, ногоон, байгальд ээлтэй, эрүүл ахуйн шаардлага хангасан, шинжлэх ухаанч, эрүүл, соёлтой амьдралын шинэ хэв маягийг тосгоныхон хүлээн авч байна. Даруухан хурим, оршуулгын ёслол, эв найртай орчин, ядуу, сул дорой, хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүст туслах зэрэг нийгмийн сайн туршлагаудыг сурталчилж байна. Шинэ эрин үед хөдөө орон нутагт орон нутгийн болон орчин үеийн мөн чанар бүхий шинэ соёлын зан үйлүүд хөгжиж байна.

Нийгмийн бүлгүүдийн үндсэн хэрэгцээ, хөгжих эрхийг хамгаалах

Хятад улс эмэгтэйчүүд, хүүхдүүд, ахмад настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн амьжиргааны баталгаа, хөгжих эрхийг хангахад ихээхэн ач холбогдол өгч байна. Эдгээр иргэдийн халамжийн түвшинг дээшлүүлэх бодлого боловсруулж, хэрэгжүүлэхэд анхаарч байна.

Ядуу эмэгтэйчүүдийн амьдралын нөхцөл сайжирч байна. Хятад улс жендэрийн тэгш байдлыг хангах бодлогыг баримталж, ядуурлыг бууруулах гол зорилт нь эмэгтэйчүүд рүү чиглэжээ. Ядуурлаас ангижирсан 100 сая орчим иргэдийн 50 хувь нь эмэгтэйчүүд байна. Хятад улс ядууралд өртөх эмэгтэйчүүдийн тоог багасгах, тэдэнд туслахад нэн тэргүүнд анхаарчээ. Ядуурлыг бууруулах бодлогоор эмэгтэйчүүдэд давуу эрх олгож, санхүүжилт хуваарилж, хамгийн тулгамдсан асуудлыг шийдвэрлэхэд нь тусалсан.

Нийт 10.21 сая ядуу эмэгтэйчүүд ур чадварын сургалтанд хамрагдсанаас 5 сая гаруй нь гар урлал, газар тариалан, мал аж ахуй, цахим бизнес зэрэг үйл ажиллагаагаар орлогоо нэмэгдүүлжээ. Ядуу эмэгтэйчүүдэд 450 гаруй тэрбум юаны бичил зээл олгосон нь 8.7 сая эмэгтэйд бизнес эрхлэх, орлогоо нэмэгдүүлэхэд тусалжээ³. Хятад улс ядуурал, өвчинд нэрвэгдсэн 192 мянган эмэгтэйчүүдэд тусалцаа үзүүлжээ. Мөн ядууралд нэрвэгдсэн бүс нутгийн бүх эмэгтэйчүүдийг умайн хүзүү, хөхний хорт хавдрын үнэгүй үзлэгт хамруулах хөтөлбөрийг хэрэгжүүлж эхэлжээ. Ядуу бүсэд байгаа 50 сая ядуу эхчүүдийг дэд бүтэц, эрүүл мэндийн үйлчилгээ, өдөр тутмын хэрэгцээт зүйлсээр хангахад зориулж 4.17 тэрбум

³ “Ядуурлыг бууруулах: Хятадын туршлага ба оруулсан хувь нэмэр” цагаан ном. 2021

юанийн хөрөнгө оруулалт хийжээ⁴.

Өнчин болон хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдүүдэд ихээхэн анхаарах болсон. Хятад улс хүүхдийн боловсрол, эрүүл мэнд, аюулгүй байдлыг хангах, шаардлагатай үед хөндлөнгөөс оролцох зорилгоор “Хятад хүүхдүүдийн хөгжлийн тойм 2011-2020”, мөн “Ядуу бүсийн хүүхдийн үндэсний хөгжлийн төлөвлөгөө 2014-2020”-г хэрэгжүүлсэн байна. Хүүхдийн хоол тэжээл, эрүүл мэндийн талаарх мэдлэгийг сурталчлах ажлыг хийжээ. Ядуу бүсийн хүүхдүүдийн хоол тэжээлийг сайжруулах төслүүдийг хэрэгжүүлсний дараа эдгээр бүс нутагт хүүхдийн эрүүл мэндийн байдал сайжирчээ. Хятадын засгийн газар ядуу бүсэд амьдардаг 6-24 сартай нярай, нялх хүүхдэд нэмэлт хоол тэжээлийг өдөр бүр үнэгүй өгдөг. 2020 оны эцэс гэхэд эдгээр бүсийн нийт 11.2 сая хүүхэд энэ төслийн үр шимийг хүртжээ. Хүүхдийн төрөлхийн гажиг, удамшилын бодисын солилцооны эмгэгийг бууруулах зорилгоор ургийн гажигтай тэмцэх, урьдчилан сэргийлэх хөтөлбөрийг хэрэгжүүлж эхэлжээ. 41 мянган өвчтэй хүүхдийг асран халамжлахад зориулж нийт 470 сая юань хуваарилжээ. 253 мянган өнчин хүүхдийг хамруулах “өнчин хүүхдийг дэмжих систем”-ийг БНХАУ байгуулжээ. Өнчин хүүхдүүдийн эрх, ашиг сонирхлыг хамгаалах ажлыг сайжруулж, өнчин хүүхдүүдийг асардаг халамжийн байгууллага болон гэр бүлд сар бүр олгох тэтгэмжийг нэг хүний 1,611 юань болон 1,184 юаниар тус тус тооцон олгох болжээ. 54 мянган өнчин хүүхдийн сургуулийн боловсролыг дэмжих хөтөлбөр хэрэгжүүлэхэд зориулж 540 сая юаныг зарцуулжээ. Мөн 223 мянган хөгжлийн бэрхшээлтэй, өнчин хүүхдүүдэд зориулж үйл ажиллагаа, нөхөн сэргээлт хийхээр төлөвлөж, 1,7 тэрбум юанийн хөрөнгө оруулалт хийжээ⁵.

Ядуу амьдралтай ахмад настангуудын амьдралыг сайжруулах. Хятад улс орон нутгийн ахмад настангуудын ядуурлыг бууруулах зорилгоор хөдөө, орон нутгийн суурь тэтгэврийн хэмжээ, ядуу ахмад настангуудын эрүүл мэндийн анхан шатны даатгалын татаасыг нэмэгдүүлжээ. Ядуу, хөдөлмөрийн чадваргүй ахмад настангуудад татаас олгох тогтолцоог хэрэгжүүлсэн нь 36.89 сая хүнд ашиг тусаа өгчээ. Засгийн газраас баруун бүсийн ядууралд нэрвэгдсэн ахмад настангуудын дунд эрүүл мэндийн мэдлэгийг дээшлүүлэх хөтөлбөрийг санаачлан боловсруулж, үнэ төлбөргүй эрүүл мэндийн үйлчилгээ үзүүлэх, зөвлөгөө өгөх зорилгоор эмнэлгийн ажилчид, сайн дурын ажилтнуудыг зохион байгуулав. Хятадад насанд хүрсэн хүүхдүүд нь ажил хайж хот руу нүүж ирсэний дараа хөдөө үлдсэн ахмад настнуудыг дэмжих, халамжлах системийг боловсруулжээ. Мөн ядуурлын түвшингээс доогуур орлоготой, хөдөлмөрийн чадваргүй ахмад настнуудад илүү их тусламж үзүүлжээ.

Ядуу, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийг хамгаалах ажлыг бэхжүүлжээ. Хөгжлийн бэрхшээлтэй 7 сая гаруй ядуу иргэдийг ядуурлаас гаргасан нь хятад улсын хувьд түүхэн ололт болжээ. Ядуу, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн амьжиргааны тэтгэмж, хүнд хэлбэрийн тахир дутуу иргэдийг сувилах татаас олгох системд 24

⁴ “Ядуурлыг бууруулах: Хятадын туршлага ба оруулсан хувь нэмэр” цагаан ном. 2021

⁵ “Ядуурлыг бууруулах: Хятадын туршлага ба оруулсан хувь нэмэр” цагаан ном. 2021

сая гаруй иргэд хамрагдаж байна. Үүнээс 10.67 сая хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэд амьжиргааны тэтгэмжийн системд хамрагддаг байна⁶. Хятад улс нэг буюу түүнээс дээш тахир дутуу гишүүнтэй 1.79 сая ядуу өрхийг баталгаатай орон сууцанд байлгахар хичээн ажиллаж байна. Хөгжлийн бэрхшээлтэй гишүүдтэй 653 мянган ядуу өрхийн байшинг сайжруулж, хүртээмж сайтай болгожээ. Хөгжлийн бэрхшээлтэй 80 мянга гаруй хүүхэд сургуулийн өмнөх боловсрол эзэмшсэн байна⁷. Ядуу, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдэд үзүүлэх сувилахуйн тусламж үйлчилгээнд шинэ ахиц гарч байна.

Ядууралд нэрвэгдсэн бүс нутгийн анхан шатны засаглалыг сайжруулсан нь

Ядууралтай хийх тэмцэлд гаргасан амжилтын нэг нь хятадын ядуу орон нутгийн засаглалын тогтолцоо, чадавхийг эрс сайжруулсан явдал юм. Хөдөө орон нутгийн анхан шатны байгууллагууд чадавхижсан. Хөдөө, орон нутгийн намын байгууллагууд нь ХКН-ын тулгуур тул ядуурлыг бууруулах шийдвэр, төлөвлөгөө хэрэгжүүлэхэд чухал үүрэг гүйцэтгэдэг. Хятад улс ядуурлын эсрэг энэ тэмцэлд анхан шатны, тэргүүн эгнээгээ бэхжүүлжээ. Сул анхан шатны намын байгууллагуудыг нэгтгэж, намын анхны нарийн бичгийн дарга нар, оршин суугчдын ажлын багийн сайтар сонгон ядуу тосгод руу илгээжээ. Тэдгээр нь оршин суугчидтай нягт холбоотой ажиллан хөдөө орон нутагт намын засаглалын бат бөх суурийг тавьж байна. Тосгоны суугчдын хороодод иргэд илүү идэвхтэй оролцож, ядуу иргэд өөрсдийн менежмент, боловсрол, үйлчилгээ, хяналтаа сайжруулахад оролцох өргөн боломжтой болжээ. Тосгоны ажил хэрэг улам ил тод болж, тосгоныхон өөрсдийнхөө асуудлыг хэлэлцэж, удирдан чиглүүлж, чухал асуудлаар ардчилсан шийдвэр гаргахад оролцох боломж нэмэгдсэн байна.

Олон нийтийн идэвх сайжирч, анхан шатны засаглалын шинэ суурийг бий болгожээ. Ядуурлыг бууруулах эхэн үед олон ядуу тосгодын орлого бага байв. 2020 оны эцэс гэхэд улс орон даяар ядуу тосгодын дундаж орлого 120 мянган юанийг давжээ. Тогтвортой хамтын орлоготойгоор тосгоны олон байгууллагууд үйл ажиллагаагаа хэвийн явуулж, хүмүүст үйлчлэх чадвартай болсон. Ядуурлын эсрэг тэмцэлд бэрхшээлийг даван туулж, тууштай, өөдрөг үзэлтэй, шаргуу ажилладаг анхан шатны албан тушаалтнууд, ядуурлаас ангижрах албаны хүмүүс ихээхэн үүрэг гүйцэтгэжээ. Хөдөө аж ахуйн талаар сайн мэдлэгтэй, хөдөөгийн хүмүүст анхаарал халамж тавьдаг, хөдөө орон нутгийн үйлчилгээний боловсон хүчний тоог нэмэгдүүлжээ. 2013 оноос хойш 3 сая гаруй намын анхан шатны нарийн бичгийн дарга, суурин ажлын багийн гишүүдийг сонгон, ядуурлыг бууруулах зорилтот ажлыг хэрэгжүүлэхээр илгээсэн байна. Мөн боловсрол, шинжлэх ухаан, технологи, эрүүл мэнд, соёлын салбарын олон тооны мэргэжилтэн, бизнес эрхлэгчид ядууралд нэрвэгдсэн бүс нутгуудын бүтээн байгуулалтанд хувь нэмэр оруулж, туслахаар явсан байна.

⁶ “Ядуурлыг бууруулах: Хятадын туршлага ба оруулсан хувь нэмэр” цагаан ном. 2021

⁷ “Ядуурлыг бууруулах: Хятадын туршлага ба оруулсан хувь нэмэр” цагаан ном. 2021

Хятадын ядуурлаас ангижрах хүчин чармайлт нь ядуу бүс нутагт дэвшилтэт хөгжлийн үзэл баримтлал, орчин үеийн технологи, шинжлэх ухаанч менежментийн загварыг авчирч, олон нийтийн засаглалыг үлэмж сайжруулав. Энэ явцад хятад улс орон нутгийн засаглалын шинэ арга замыг эрэлхийлж, нээлттэй, мэдээлэлд суурилсан анхан шатны тогтолцоог бий болгож, хүн бүрт илүү сайн үйлчилгээ үзүүлэх боломжийг бүрдүүлсэн. Энэ бүхэн нь засаглал дахь олон нийтийн оролцоо, хууль дээдлэх ёсыг бэхжүүлж, засаглалыг илүү ухаалаг, мэргэшсэн болгож, анхан шатны иргэдийн зөрчил мөргөлдөөнөөс урьдчилан сэргийлэх, шийдвэрлэх чадварыг дээшлүүлж, ядуурал ихтэй газруудад эв нэгдэл, тогтвортой байдал, дэг журмыг сахиулахад хувь нэмэр оруулав.

БНХАУ-ын ядуурлыг бууруулсан стратеги

Аливаа улс оронд ядуу иргэдийг оновчтой тодорхойлох, тэдэнд чиглэсэн зорилтот арга хэмжээ авах үйл хэрэг нь ихээхэн хүчин чармайлт шаардагддаг. Ядуурлыг бууруулах стратеги нь БНХАУ-ын ядуурлын эсрэг тэмцэх хамгийн хүчтэй зэвсэг болсон юм. Хятад улс ядуурлыг арилгах ажлынхаа хүрээнд олон улсын туршлагаас идэвхтэй суралцаж, бодит нөхцөл байдлаа бүрэн тодорхойлж, үр өгөөжийг сайжруулах цуврал төлөвлөгөө, арга хэмжээг хэрэгжүүлсэн. Тухайлбал “Зургаан хүрээнд чиглэсэн хүчин чармайлт”-ыг гаргаж, “Ядуурлыг арилгах таван арга хэмжээ” авсан, мөн “Ядуурлыг бууруулах таван асуулт” -ыг шийдвэрлэжээ. Энэхүү “Зургаан хүрээнд чиглэсэн хүчин чармайлт”-нд зорилтот хөтөлбөрийг зохион байгуулах, хөрөнгийг үр ашигтай ашиглах, өрхөд суурилсан арга хэмжээ авах, хөдөө тосгонд боловсон хүчин томилох, ядуурлаас ангижруулах ажлын үр дүн гэсэн ядуусыг зөв тодорхойлох зүйлс багтаж байна. “Ядуурлыг арилгах таван арга хэмжээ”-нд ажлын байрыг нэмэгдүүлэхийн тулд эдийн засгийг өсгөх, ядуу хүмүүсийг амьдрах боломжгүй бүсээс нүүлгэн шилжүүлэх, экологийн хохирлыг бууруулахтай холбогдох эдийн засгийн алдагдлыг нөхөх, ядуу бүсийн боловсролыг дээшлүүлэх, зөвхөн өөрсдийн хүчин чармайлтаар ядуурлаас ангижрах чадваргүй хүмүүст амьжиргааны тэтгэмж олгох ажил багтаж байна. Харин ядуурлыг бууруулах таван асуултад “Хэн туслах ёстой вэ, Хэн тусламж авах ёстой вэ, Хэрхэн туслах вэ, Хэн нэгэн ядуурлаас гарсан эсэхийг хэрхэн үнэлэх вэ, Эдгээр хүмүүсийг ядуурлаас ангид байх баталгаа юу вэ?” гэсэн асуултуудыг багтаасан.

1. Хэнд туслах ёстойг тодорхойлох

Ядуу хүмүүст туслахын тулд хэн нь чухам ядуу болохыг бид мэдэх ёстой. Хятад нь ядуу хүн ам ихтэй, ядуурлын бүтцийн хувьд ихээхэн төвөгтэй байжээ. БНХАУ нь ядуусыг үнэн зөв тодорхойлох стандарт, журам боловсруулж, анхан шатанд ажиллаж буй албан хаагчдын тусламжтайгаар хөдөө тосгодын ядуу хүн амын тархалт, ядуурлын шалтгаан, тэдгээрийн хэрэгцээ шаардлагад дүн шинжилгээ хийжээ. Ядуурлыг орон сууц, боловсрол, эрүүл мэнд зэрэг хүчин зүйлийг харгалзан үзэж, орлогод нь үндэслэн тодорхойлсон. “Ядуурлын бүртгэл”-д хамрагдах хүсэлтэй өрхийн өргөдлийг хэлэлцэж, хянаж, олон нийтэд ил тод болгож, дараа нь

захиргаа, удирдлагын түвшин бүрт үнэлгээ өгчээ.

Хэрэв тосгон, суурин газрын удирдлага бүртгүүлэх өргөдөл гаргавал тосгоны ядуу иргэдийн тоо, иргэдийн нэг хүнд ногдох цэвэр орлого, тосгонд ажилладаг аж ахуйн нэгжүүдийн орлогыг харгалзан үзжээ. Өргөдлийг тосгоны хорооноос бөглөж, хот суурингийн захиргаа хянаж, үр дүнг олон нийтэд мэдээлэхээс өмнө мужийн захиргаа шалгадаг. Ядуу гэж батлагдсан иргэд ба тосгоныг бүртгэж, ядуурлыг бууруулах үндэсний мэдээллийн системд бүртгэл үүсгэх ажээ. Буруу тодорхойлогдсон хүмүүсийг хасах, шинээр ядуу нь тогтоогдсон хүмүүсийг нэмж оруулахын тулд ядуу хүн амын динамик менежментийг бэхжүүлжээ. Энэхүү бүртгэлийн системээр дамжуулан БНХАУ-ын засгийн газар нь ядуурлыг бууруулах ажлын хүрээнд анх удаа тосгодын ядуу хүн бүрийг тодорхойлж, ядуу өрх бүрийн ядуурлын шалтгаан, хэрэгцээний талаар бүртгэлтэй болсон байна. Ядуурлыг бууруулах үндэсний мэдээллийн систем нь тавьсан зорилгоо хэрэгжүүлэхэд мэдээллийн технологийн хүчтэй дэмжлэг болжээ.

2. Хэрхэн туслахаа мэдэхийн тулд манлайллыг бэхжүүлж, багаа бүрдүүлэх

Ядуурлыг арилгах ажил нь өргөн хүрээг хамардаг учраас сайн зохион байгуулалт, манлайлал, хэрэгжилт шаардлагатай. Хятад улс нь ХКН-ын шаталсан зохион байгуулалтанд тулгаарлаж, төв засгийн газар нь зохицуулагчийн үүрэг гүйцэтгэж, мужийн засгийн газрууд бүх хариуцлагыг үүрч, хот, тосгодын засгийн газрууд хэрэгжилтэд хяналт тавьж ядуурлыг арилгах менежментийн сүлжээг байгуулжээ. Энэхүү сүлжээ нь бүх ядуу бүс нутгийг хамарч, албан хаагч нарыг тосгод руу илгээх, хэрэгцээтэй өрх бүрт туслах бүтэцтэй ажээ. Бүх шатны намын хороод ерөнхий зохицуулагчийн үүргийг гүйцэтгэсэн. Ядуурлыг арилгах үүрэгтэй газруудад тодорхой үүрэг хариуцлагыг хуваарилж, хэрэгжүүлжээ. Нөхцөл байдал хүнд байсан орон нутагт ядууралтай тэмцэх нь нийгэм, эдийн засгийн хөгжлийн тэргүүлэх зорилт болжээ.

Мөн мэргэжлийн хяналт шалгалт, үнэлгээгээр дамжуулан ядуурлыг бууруулахтай холбогдсон авлига, албан тушаалын зөрчлийг хатуу чанд шийдвэрлэж, үр дүнг баталгаажуулахын тулд үр дүнгийн үнэлгээ, хяналтыг бэхжүүлсэн байна. Албан хаагчдын үүрэг хариуцлагын хэрэгжилт, санаачлагыг урамшуулах хөшүүрэг, тэдний байр суурийг хамгаалах механизмыг сайжруулсан. Албан хаагчдад ихээхэн анхаарал хандуулж, тэднийг сонгох, томилох зөв хандлага тогтолцоог бий болгожээ. Ингэснээр тэдгээр хүмүүст ажил үүргээ биелүүлэх, ядуурлын эсрэг чадах бүхнээ хийх урам зориг өгчээ. Хятад улс ядуурлыг бууруулах чиглэлээр анхан шатанд ажилладаг албан хаагчдын багийг бэхжүүлж, мөн оршин суугчдын багуудыг байгуулжээ.

2013 онд эхний албан хаагчид болон оршин суугчдын ажлын багийг ядуу тосгод руу илгээсэн. 2015 он гэхэд бүх ядуу тосгод суурин ажлын багтай болж, ядуу өрх бүр ядуурлыг арилгах асуудал эрхэлсэн албан хаагчтай холбогдох боломжтой болжээ. 2020 оны сүүлчээр 255,000 оршин суугчдын баг буюу 3 сая

гаруй албан хаагчдыг ядуу тосгодод илгээжээ⁸. Мөн сая сая хот, тосгодын суурин албан хаагчид хамтран ядуурлыг бууруулахаар ажиллаж байна.

3. Бүлэг бүрт тохирсон зорилтот арга хэмжээг хэрэгжүүлэх

Ядуурал нь янз бүрийн хэлбэрүүдтэй бөгөөд харилцан адилгүй шалтгаантай байдаг. Иймд үндсэн шалтгааныг зөв оношлож байж ядуурлыг арилгана. Бодит байдалд БНХАУ нь өрхүүдийн болон орон нутгийн нөхцөл байдал, ядуурлын шалтгаан, хэлбэрийг үндэслэн ядуурлыг бууруулах зорилтот арга хэмжээг авч хэрэгжүүлсэн. Эдгээр зорилтот арга хэмжээнд эдийн засгийг өсгөж, ажлын байрыг нэмэгдүүлэх, ядуу иргэдийг амьдрах боломжгүй бүсээс нүүлгэн шилжүүлэх, экологийн хохирлыг бууруулах нөхөн төлбөр олгох, ядуу бүс нутгийн боловсролыг дээшлүүлэх, ядуурлаас өөрсдөө ангижрах чадваргүй хүмүүст амьжиргааны тэтгэмж олгох зэрэг багтана.

1. Эдийн засгийг өсгөж, ажлын байрыг нэмэгдүүлэх. Эдийн засгийг хөгжүүлж ядуурлыг бууруулах нь хамгийн шууд бөгөөд үр дүнтэй арга юм. Ядуу бүсийг бие даан хөгжих чадвартай болгох, ядуусыг орон нутагтаа ажлын байртай болгох нь тэдэнд туслах үндсэн арга юм. Үүнийг харгалзан Хятад улс боломжит нөөцдөө тулгуурласан эдийн засгийн үйл ажиллагааг хөгжүүлэхэд ядуу бүс нутгийг дэмжиж, удирдан чиглүүлж, бизнесийн шинэ хэлбэр, цахим худалдаа, цахилгаан эрчим хүч үйлдвэрлэх, аялал жуулчлал зэрэг шинэ салбаруудыг хөгжүүлэхэд дэмжлэг үзүүлжээ. Зүүн ба баруун бүсийн ядуурлыг бууруулах хамтын ажиллагаанд тулгуурлан БНХАУ хүнсний боловсруулалт, хувцас үйлдвэрлэх болон бусад хөдөлмөр илүү шингээсэн аж үйлдвэрүүдийг зүүнээс баруун тийш шилжүүлэх ажилд дэмжлэг үзүүлжээ. Ядуу бүсүүдэд ийм төрөлжсөн аж үйлдвэрүүд хөгжихийн хирээр тус орон нутгийн эдийн засаг өсчээ. 300,000 гаруй аж үйлдвэрийн үндэс суурийг бий болгосноор илүү их хүчин чадалтай шинэ үйлдвэрүүд бий болоход нөлөөлсөн байна.

БНХАУ орон нутгийн хөдөө аж ахуйн бүтээгдэхүүний 12000 брэнд, хотын түвшинд тэргүүлэгч 14400 аж ахуйн нэгж, хөдөө аж ахуйн тариалан эрхэлдэг 719000 хөдөө орон нутгийн хоршоог бий болгожээ⁹. Ядуу өрхүүдийн 72.6% нь шинэ төрлийн хөдөө аж ахуйн компаниудтай нягт холбоо тогтоож, эдийн засгийг өсгөх бодлогын нөлөө бараг бүх ядуу өрхөд хүрч чаджээ. Хөдөлмөрлөх чадвар, хүсэл эрмэлзэлтэй бүх ядуу хүмүүс хамтын энэ хүчин чармайлтад нэгдэж чаджээ.

Шинжлэх ухаан, технологийг хөгжүүлэх замаар ядуурлыг бууруулах чиглэлээр томоохон ахиц дэвшил гарсан. Нийт 1290 инновацийн платформ ба бизнес стартапууд байгуулагдаж, ядууралтай бүс нутагт 77,000 хүнийг мэргэжлийн хүмүүстэй холбон өгч, шинэ технологийн талаар заавар зөвлөгөө өгүүлжээ. БНХАУ 20 тэрбум гаруй юанийн санхүүжилттэй, техникийн ажилтануудаас бүрдсэн 29800 баг ажиллуулж, бүх төрлийн өндөр технологийн 37600 хөтөлбөрийг хэрэгжүүлж,

⁸ http://www.xinhuanet.com/english/2021-04/06/c_139860414.htm

⁹ http://www.xinhuanet.com/english/2021-04/06/c_139860414.htm

50,000 гаруй хэрэглээний дэвшилтэт технологи, шинэ сайжруулсан үүлдэр угсааг нэвтрүүлсэн байна. Ядуу өрхөд жижиг хэмжээний зээл гэх мэт санхүүгийн дэмжлэг өгч, бизнес эрхлэгч иргэдийг ядуу тосгодод бизнес эрхлэхийг уриалж, бусдыг ядуурлаас гаргахад туслалахад нь дэмжлэг үзүүлжээ.

2. Хүн амьдрах боломжгүй бүсээс ядуу хүмүүсийг нүүлгэн шилжүүлэх. Зарим иргэд байгалийн хүнд нөхцөлд, байгалийн гамшигт өртсөн, хүн амьдрах боломж муутай газарт амьдардаг байв. Хэрэв тэд орон нутагтаа амьдарсаар байвал ядуурлыг арилгах нь маш хэцүү байсан тул хятадын засгийн газар тэднийг өөр газарт нүүлгэсэн. Засгийн газар эдгээр хүмүүсийн хүсэл, бодлыг харгалзан үзэж, зөвхөн болзол хангасан, шилжихээр тохиролцсон хүмүүсийг нүүлгэн шилжүүлжээ. Нүүлгэн шилжүүлэх зорилготой бүлгүүдийн нөхцөл, хэрэгцээг бүрэн харгалзан үзэж, нүүлгэн шилжүүлэх ажлын цар хүрээг судалгаагаар тодорхойлж, хэрэгжих боломжтой төлөвлөгөөг боловсруулж, үе шаттайгаар хэрэгжүүлсэн. Үүний үр дүнд хүн амьдрах боломжгүй бүс нутгийн 9.6 сая гаруй хүнийг нүүлгэн шилжүүлж, ядуурлаас ангижруулав. Эко орчныг сайжруулахын тулд тэдний хуучин байшингуудыг тариалангийн талбай болгон эсвэл мод тарьсан. Нүүлгэн шилжүүлсэн хүн амыг ажлын байртай болгох, тогтвортой орлоготой байх, төрийн анхан шатны үйлчилгээнд тэгш хамрагдахад дэмжлэг үзүүлэх дэд бүтэц, ажлын хэсгийг байгуулжээ. Нүүлгэн шилжүүлэлтэд хамрагдсан хүмүүсийн нөхцөл сайжирсан эсэхийг шалгах механизм бүрдүүлжээ.

3. Экологийн хохирлыг бууруулахад зориулсан нөхөн төлбөр өгөх, эко ажлын байрыг бий болгох замаар ядуурлыг арилгах. Тунгалаг цэвэр ус, онгон дагшин байгаль бол үнэлж баршгүй хөрөнгө юм. Хятад улс ядуурлыг бууруулах, мөн эко системийг хамгаалах ажилд ижил тэнцүү ач холбогдол өгч, ядуу бүсэд экологийн нөхөн сэргээлт, байгаль орчныг хамгаалах ажлыг эрчимжүүлсэн. Тухайлбал чухал эко бүсэд засгийн газрын олгох нөхөн төлбөрийг нэмэгдүүлж, хөнгөлөлттэй бодлогод хамрагдах хүмүүсийн хамрах хүрээг өргөжүүлжээ. Хөдөлмөрийн чадвартай ядуу хүмүүсийг ой хамгаалагч гэх мэт эко ажилд ажиллуулсан. 2013 оноос хойш ядуу бүсэд нийт 4.97 сая га тариалангийн талбайг буцааж ой, бэлчээр болгож, нийт 1.1 сая ядуу иргэд ой хамгаалагч болж, 23000 ядуурлыг бууруулах ойжуулалтын хоршоо, багууд байгуулагдсан¹⁰. Ойжуулалт, нөхөн сэргээлт хийсэн тариалангийн талбайг ой мод эсвэл бэлчээрийн газар болгох, мөн ой, зүлэг, намгархаг газрыг нөхөн сэргээж хамгаалах, модлог ургамал тариалж, ойн аялал жуулчлалыг эрхэлсэнээр ядуу хүн ам орлогоо нэмэгдүүлж, ядуу бүс нутагт эко орчинг бүрдүүлж хоёр талын ашигтай үр дүнд хүрчээ.

4. Ядуу бүс нутгийн иргэдийн боловсролыг сайжруулах. Засгийн газар ядуу бүсийн сургуулиудын нөхцөл байдал, сургалтын стандарт, санхүүгийн эх үүсвэрийг сайжруулахад үзүүлэх дэмжлэгийг нэмэгдүүлжээ. Сургуулийн насны

¹⁰ “Ядуурлыг бууруулах: Хятадын туршлага ба оруулсан хувь нэмэр” цагаан ном. 2021

бүх хүүхдүүдийн заавал эзэмших боловсролын үйлчилгээг улсаас хангаж өгдөг. Ядуу гэр бүлээс гаралтай, сургуулиас завсардсан, 200,000 хүүхэд бүгд сургуульдаа эргэн иржээ. Зарим бүс нутгаас ядуу оюутнуудыг түлхүү элсүүлэх, төгсөхөд нь ажлын байраар хангах зэрэг тэдэнд туслах таатай бодлого хэрэгжүүлж байна. Ядуу гэр бүлээс гаралтай дунд, ахлах сургуулийн 8 сая гаруй хүүхэд мэргэжлийн боловсрол эзэмшиж, 5.14 сая ядуу сурагчид дээд боловсрол эзэмшиж, дээд боловсролын байгууллагууд нь тогтоосон хөдөө, ядуу газраас 700,000 орчим оюутан элсүүлжээ¹¹. Энэ бүхэн нь ядуу оюутнуудыг ядуурлаас гарч, нийгэмд эзлэх байр сууриа дээшлүүлэх илүү олон сувгийг нээж өгсөн юм. Ядуу иргэдийг хөдөлмөрийн зах зээлд өрсөлдөх чадварыг дээшлүүлэх зорилгоор засгийн газраас үндэстний цөөнх оршин суудаг хөдөө орон нутгийн 3.5 сая багш, залуу тариачин, малчдад хятад хэлний ярианы болон бичгийн хэлний сургалтыг санал болгов. Мөн зарим орон нутагт сургуулийн өмнөх насны хүүхдүүдэд стандарт хятад хэлийг заах туршилтын кампанит ажлыг эхлүүлээд байна.

5. Өөрсдийн хүчин чармайлтаар ядуурлаас ангижрах боломжгүй хүмүүст амьжиргааны тэтгэмж олгох. Хятад улс хамгийн эмзэг бүлгийн хүмүүст анхаарлаа төвлөрүүлж, амьжиргааны тэтгэмж олгодог. Хэт ядуу амьдарч буй хүмүүсийг дэмжих үйлчилгээ, дэд бүтцийг сайжруулж, тусламж үзүүлэх чадавхийг бэхжүүлжээ. Хөдөөгийн амьжиргааны тэтгэмжийн хүрээг ядуурлыг бууруулах бодлоготой үр дүнтэй уялдуулжээ. 2012 онд хөдөө орон нутагт нэг хүнд ногдох жилийн амьжиргааны тэтгэмж 2068 юань байсан бол 2020 онд 5592 юань болж 188.3% -иар өссөн байна¹².

Хятад улс мөн орон нутгийн нөхцөл байдалд нийцсэн ядуурлыг бууруулах бусад олон үйл ажиллагааг хэрэгжүүлж ирсэн. Тухайлбал мэргэжлийн ур чадвар олгох үнэ төлбөргүй сургалт явуулах, зүүн ба баруун бүсийн хөдөлмөрийн зах зээл дэхь хамтын ажиллагааг бэхжүүлэх, ядуурлыг бууруулах чиглэлд тэргүүлж буй аж ахуйн нэгж, ажлын хэсгийг дэмжих, бизнес эрхлэгчдийг төрөлх хот, тосгондоо бизнес эрхлэхийг уриалах гэх мэт ядуу иргэдийн хөдөлмөр эрхлэлтийг нэмэгдүүлэх чиглэлд засгийн газар ихээхэн хүчин чармайлт гаргажээ. Үүний үр дүнд 2015 онд 12.27 сая ядуу хүн, 2020 онд 32.43 сая хүн тус тус ажлын байртай болсон¹³. Хятад улс ядууралтай тэмцэх ажлын бас нэг чухал хэсэг нь ядуу иргэдийн эрүүл мэнд гэж үзжээ. Иргэд нь өвчний улмаас ядуурал руу буцаж орохоос урьдчилан сэргийлэх зорилгоор ядуу хүмүүст үзүүлэх эрүүл мэндийн үйлчилгээг сайжруулжээ. Мөн ядуу бүс нутгийг интернетэд холбох төсөл хэрэгжүүлж, ядуу газруудад, ялангуяа туйлын ядуу “гурван бүс, гурван муж”-д ядуурлыг бууруулах “интернет +” загварыг нэвтрүүлжээ.

Ядуурлыг бууруулах сан, хөрөнгөөс олсон орлогыг ядуусыг дэмжихэд зарцуулсан байна. Бизнес эрхлэхэд түлхэц өгөх, тосгоны иргэдийн орлогыг

¹¹ http://www.xinhuanet.com/english/2021-04/06/c_139860414.htm

¹² “Ядуурлыг бууруулах: Хятадын туршлага ба оруулсан хувь нэмэр” цагаан ном. 2021

¹³ http://www.xinhuanet.com/english/2021-04/06/c_139860414.htm

нэмэгдүүлэх, ялангуяа тосгоны эдийн засагт орлого олох асуудлыг шийдвэрлэх зорилгоор дээрх сангийн хөрөнгийг хувьцаанд шилжүүлж, ядуу тосгодод хувь тэнцүүлэн хуваарилжээ.

4. Ядуурлаас гарсан хүмүүсийг хэзээ, хэрхэн бүртгэлээс хасахыг тодорхойлох шалгуурыг батлах

БНХАУ иргэдээ ядуурлаас гарах механизмыг бүрдүүлж, ядуу хошуу, тосгон, иргэдийн жагсаалтаас хэзээ хасах стандарт, журмын талаар тодорхой заалт гаргасан байна. Энэ нь мэдээллийг гуйвуулах, хуурамчаар үйлдэх гэх мэт бусармаг үйлдлээс урьдчилан сэргийлэх, мөн ядуу байдлаас гарсан ч хөнгөлөлттэй эмчилгээнд хамрагдахын тулд ядуу тодотголоо хадгалсаар байхаас сэргийлдэг. Иргэдийг тодорхой шалгуурт нийцүүлэн оновчтой, эмх цэгцтэйгээр бүртгэлээс гаргахын тулд засгийн газар ядуурлыг бууруулах жилийн төлөвлөгөө болон ядуурлын бүртгэлээс хасах төлөвлөгөөг боловсруулсан. Иргэдийн хувьд олон нийтийн хяналтыг хэрэгжүүлэх, тосгон хошууны хувьд засгийн газрын шалгалтыг явуулах журмыг баримталсан.

Шударга ёсыг хангахын тулд журам болон ядуурлаас гарсан үр дүнгийн талаарх мэдээллийг олон нийтэд ил тод мэдээлжээ. Ядуурлын бүртгэлээс хасагдсан хүн ам, хошууны талаарх жилийн үнэлгээг гаргаж, хянаж, харин эдийн засаг сул хөгжсөн, алслагдмал бүс нутгуудад илүү анхаарлаа төвлөрүүлсэн байна. Шийдвэр зөв эсэх, бүртгэлээс хасагдсан мужуудын ядуурлын давтамж, тусламжийн талаарх олон нийтийн үнэлгээ гэсэн 3 хэмжүүрийг үнэлгээнд чухалчилж үзсэн байна.

5. Хүмүүсийг ядуурлаас ангижрахад нь туслах зорилгоор хяналт, судалгаа явуулах

Тодорхой хугацааны дараа ядуу нөхцөлдөө буцаж унахгүй үед л иргэд болон тосгодыг ядуурлаас ангижирчээ гэж үзэж болно. Ядуурлаас гарсан өдрөөс нь орон нутагт үргэлжлүүлэн таван жилийн хугацаанд дэмжлэг үзүүлж байна. Энэ хугацаанд тэд тохирох ангилал, журмын дагуу үндсэн дэмжлэгийг авах болно. Цаашид ядуурлыг арилгахад зориулагдаж буй хөшүүргийг хөдөө орон нутгийг сэргээхэд чиглүүлэх болжээ.

Хятад улсын ядуурлаас ангижрах ажлын динамик хяналт болон дэмжлэг сайжирсаар байна. Энэ нь ядуурлаас дөнгөж ангижирсан боловч байр суурь нь баталгаатай бус, ядуурлын ирмэгт тулсан, амархан буцаж ядуурч болох хүмүүс, мөн үндсэн хэрэгцээгээ хангахад бэрхшээлтэй бүлгүүдийг тогтмол хянаж байна. Тухайлбал өвчин, байгалийн гамшиг, ослоос үүдсэн зардлын улмаас, эсвэл орлого нь огцом буурсанаас болж үндсэн хэрэгцээгээ хангахад бэрхшээлтэй болсон иргэдийг тогтмол хянах динамик менежментийг хэрэгжүүлж, эрт илрүүлж дэмжлэг үзүүлэх арга хэмжээ авах замаар хөндлөнгөөс оролцож байна.

Урьд нь ядуу байсан газруудыг тохирох үйлдвэрлэлээ хөгжүүлэхэд нь дэмжлэг

үзүүлж, ядуурлаас ангижирсан хүмүүст тогтвортой ажил эрхлэхэд нь туслаж байна. Засгийн газар нь ядуу иргэдийг ядуурлаас ангид байж, ажил эрхэлж нийгэмд байр сууриа олж, ирээдүй нь баталгаатай болоход тусалсаар байна. Оршин суугчдын болон албан хаагчдын баг, зүүн-баруун бүсийн хамтын ажиллагаа, олон талын тусламж, нийгмийн талаас үзүүлсэн тусламж зэрэг үр дүнтэй болох нь тогтоогдсон систем, үйл ажиллагааг үргэлжлүүлэн сайжруулж байна. Ядуурлаас ангижирсан хүмүүст өөрсдийн хүч хөдөлмөрөөр илүү сайн сайхан амьдралыг бүтээх итгэл үнэмшлийг бий болгож, боловсрол эзэмших боломжийг улам бүр нэмэгдүүлж байна. Хуучин ядууралтай байсан хүмүүсийн болон нутаг дэвсгэрийн нөхцөлд илүү үнэлгээ хийх бөгөөд бүх шатны намын хороо, засаг захиргааны удирдлагууд ард түмнийг ядууралд олон удаа буцааж оруулахгүй байх хариуцлагыг үргэлжлүүлэн хүлээх болж байна.

Ядуурлыг зорилтот түвшинд бууруулах стратеги нь хятадын хамгийн чухал арга хэрэгсэл болсон төдийгүй ядуурлыг бууруулах онол, практикт томоохон шинэчлэл авч иржээ. Энэ бүх үйлдлүүд нь бодит нөхцөл байдалд суурилсан, хөгжлийн хэрэгцээнд нийцсэн байснаараа онцлогтой.

ДҮГНЭЛТ

БНХАУ туйлын ядуурлыг бүрэн ялсан нь хятад улс төдийгүй хүн төрөлхтөний түүхэн дэх гайхалтай амжилт юм. Энэ нь хятадын ард түмний өөртөө итгэх итгэл, бахархалыг бэхжүүлжээ. Энэхүү амжилт нь хятадын төр засгийн хувьд ард иргэдтэйгээ нэг хүн шиг нэгдэж, зорилтоо тодорхойлж, прагматик хандлагыг баримталж, шинийг санаачилж, хүнд хэцүү асуудлуудыг толгой дараалан шийдвэрлэхийн зэрэгцээ ард түмнийхээ итгэлийг даах хүсэл зориг, хүчин чармайлтын үр дүнд бий болжээ. Энэ нь хятадын ард түмэнд илүү сайн ирээдүйг бий болгох урам зоригийг өгч байна.

Гэхдээ хятадын засгийн газар туйлын ядуурлыг арилгах нь үйл хэргийн төгсгөл биш харин шинэ амьдрал, шинэ аяллын эхлэл юм гэж үзэж байна. Учир нь БНХАУ дэлхийн хамгийн том хөгжиж буй орон хэвээр байгаа, мөн орон нутгийн хөгжлийн ялгаатай байдал гэх мэт асуудлууд оршсоор байна. Иймд ард иргэдийн ахуй амьдралыг бүх талаар сайжруулж, хөгжүүлэхийн тулд Хятад улс хийх ёстой олон ажил хэвээр байна.

Хөдөө, орон нутгийг хөгжүүлэхгүйгээр үндэсний шинэчлэл хийх боломжгүй юм. Иймд хятадын засгийн газрын бодлого нь хөдөө аж ахуй, хөдөө орон нутаг, хөдөө орон нутгийн иргэдтэй холбоотой асуудлыг нэн тэргүүнд тавьж, илүү их нөөцийг нэгтгэн хөдөө нутгийг сэргээн босгоход чиглэж байна.

Хөдөө аж ахуй, хөдөө орон нутаг шинэчлэгдсэнээр иргэд баталгаатай ажлын байраар хангагдаж, ядуурлыг бууруулж, бүх нийтийн нийтлэг хөгжил цэцэглэлтэд хүрэхэд тодорхой ахиц дэвшил гарна. Хятад улс хүчирхэг хөдөө аж ахуйтай,

үзэсгэлэнтэй, сэргэн хөгжсөн хөдөө орон нутагтай, чинээлэг тариаланчидтай болж, нийгэм, эдийн засгийн хөгжилд хүрэхээр зорин ажиллаж байна.

НОМ ЗҮЙ

- Luo, C., S. Li, and T. Sicular. 2020. “The Long-term Evolution of National Income Inequality and Rural Poverty in China.” *China Economic Review* 62 (August): 101465. <https://doi.org/10.1016/j.chieco.2020.101465>.
- Kanbur, R., Y. Wang, and X. Zhang. 2020. “The Great Chinese Inequality Turnaround.” *Journal of Comparative Economics* (forthcoming). First published Oct. 21, 2020. <https://doi.org/10.1016/j.jce.2020.10.001>
- NBS (National Bureau of Statistics, China). 2019. “National Monitoring and Survey Report on Rural Migrant Workers 2018.”
- Sicular, T., S. Li, X. Yue, and H. Sato, eds. 2020. *Changing Trends in China’s Inequality: Evidence, Analysis, and Prospects*. Oxford, England: Oxford University Press. <https://books.google.co.kr/books?id=r8fXDwAAQBAJ>
- UN Children’s Fund (UNICEF). *An Atlas of Social Indicators of Children in China 2018*.
- United Nations, Beijing. <https://www.unicef.cn/en/atlas-2018-en>
- UNICEF. 2018. *UNICEF Annual Report 2018*. New York, NY: UNICEF. <https://www.unicef.org/reports/annual-report-2018>
- United Nations. 2019. *China National Human Development Report Special Edition: In Pursuit of a More Sustainable Future for All: China’s Historic Transformation over Four Decades of Human Development*.
- “Ядуурлыг бууруулах: Хятадын туршлага ба оруулсан хувь нэмэр” цагаан ном. 2021
- <https://www.globaltimes.cn/page/202104/1220385.shtml>
- http://www.xinhuanet.com/english/2021-04/06/c_139860414.htm
- <https://www.globaltimes.cn/page/202104/1220383.shtml>